

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

निवडणूक तातडीचे

क्र. रानिआ २००५/प्र.क्र.०९/का.०७
नवीन प्रशासन भवन, मंत्रालयासमोर,
मादाम कामा रोड, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक :- २२/३/२००५

प्रति,
सर्व जिल्हाधिकारी
(मुंबई व मुंबई उपनगर, जिल्हा वगळून)

विषय:- जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्यांच्या सार्वत्रिक निवडणुका
जिल्हा परिषदा व त्याअंतर्गत पंचायत समित्यांच्या निवडणुकीकरिता मतदार गट व
मतदार गण निर्माण करणे

भारताच्या संविधानाच्या भाग-नऊ मधील तरतुदी आणि महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ व महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा निवडणूक नियम, १९६२ तसेच महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या (जागांची आरक्षण पध्दती व चक्रानुक्रम) नियम, १९९६ मधील तरतुदीनुसार निवडणुकांसाठी मतदार गट व मतदार गण निर्माण करण्याबाबत महत्वाच्या बाबी पुढीलप्रमाणे आहेत:-

(१) महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा अधिनियम, १९६१ चे कलम २ मधील उपकलम (२०अ) नुसार जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्यांच्या निवडणुकांसाठी लगतच्या जनगणनेतील लोकसंख्येच्या आधारे मतदार गट व मतदार गण निर्माण करण्यात यावे.

(२) महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ चे कलम ९ मधील उपकलम (१) मधील खंड (अ) नुसार प्रत्येक जिल्हा परिषदेवर प्रत्यक्ष निवडणुकीद्वारे निवडून द्यावयाची सदस्य संख्या कमीत कमी ५० व जास्तीत जास्त ७५ पर्यंत निश्चित करण्यात आलेली आहे.

(३) महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा (मतदार गट व निवडणूका घेणे) निवडणूक नियम, १९६१ मधील नियम २अ मधील उपनियम (३) नुसार राज्यातील सर्वात कमी असलेल्या जिल्हा परिषद क्षेत्रातील लोकसंख्येसाठी ५० जिल्हा परिषद सदस्य देय आहेत व उपनियम (४) नुसार याशिवाय अधिक लोकसंख्या असलेल्या पदांसाठी “क्ष”उणे”य”भागिले “२५” या सूत्रानुसार एक जिल्हा परिषद सदस्य देय आहे. (क्ष म्हणजे राज्यातील जिल्हा परिषद क्षेत्रातील सर्वात जास्त लोकसंख्या व य म्हणजे राज्यातील जिल्हा परिषद क्षेत्रातील सर्वात कमी लोकसंख्या) त्याप्रमाणे आता प्रत्येक जिल्हयासाठी जिल्हा परिषद मतदार गट व पंचायत समिती मतदार गण नव्याने तयार करणे आवश्यक आहे.

लगतच्या जनगणनेनुसारची मूळची ग्रामीण लोकसंख्या लक्षात घेऊन त्याआधारे प्रत्येक जिल्हा परिषदेवर प्रत्यक्ष निवडणुकीद्वारे मतदार गटातून निवडून द्यावयाची सदस्य संख्या राज्य निवडणूक आयोग निश्चित करील व अधिसूचनेद्वारे प्रसिध्द करेल. ही सदस्य संख्या मतदार गटांचे प्रस्ताव तयार करताना विचारात घ्यावी.

महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ चे कलम ५८ (१)(अ) नुसार प्रत्येक मतदार गटाचे दोन मतदार गणात विभाजन करण्यात यावे. त्यामुळे पंचायत समितीसाठी मतदार गण निर्माण करताना प्रत्येक जिल्हा परिषद मतदार गटाचे दोन पंचायत समिती मतदार गण करावेत.

मतदार गट व गण तयार करीत असताना उत्तरेपासून सुरुवात करून झिगझ्याग पध्दतीने (zigzag methods) प्रभाग रचनेचे क्रम लावण्यात यावेत. असे करीत असताना शेवटचा मतदार गट / गण दक्षिणेकडे राहिल. जिल्हा परिषदेच्या प्रत्येकाची एकूण ग्रामीण लोकसंख्या व त्यानुसार त्यांना देय असलेले मतदार गट व त्या जिल्हा परिषदेतील मतदार गटाची सरासरी लोकसंख्या व त्या सरासरी लोकसंख्येची १० टक्के मिळवून होणारी कमाल मर्यादा व १० टक्के वजा करून होणारी किमान मर्यादा दर्शवावी. जनगणना प्रगणक गट तोडता येत नाहीत. जनगणना प्रगणक गट तोडण्याशिवाय काही गत्यंतर राहिले नाही, तर जेथे घर यादी असेल तेथे फक्त प्रगणक गट तोडता येईल.

या पत्रासोबत जोडलेल्या मतदार गट/ मतदार गणासंबंधीच्या टिपणीत दिलेल्या सूचनांचा काळजीपूर्वक विचार करून मतदार गट/ मतदार गणांचे परिसीमनाचे तालुकानिहाय प्रस्ताव मराठी व इंग्रजीमध्ये तयार करावेत. प्रस्तावामध्ये माहिती सादर करण्यात यावी. ग्रामपंचायती काळ्या रंगाच्या ठिपक्याने ठळक कराव्यात. ग्रामीण नसलेले क्षेत्र हिरव्या रंगाने रंगवावे व त्यासोबत मतदार गटाची व गणाची वेगवेगळी हद्द दर्शवावी. मतदार गट लाल रंगाने व मतदार गण निळ्या रंगाने दर्शवून प्रत्येक तालुक्याचे सुवाच्च व सुस्पष्ट नकाशे, दोन प्रतीत तयार करण्यात यावेत. वरीलप्रमाणे रंग न वापरता आल्यास त्यात बदल करण्यास हरकत नाहीत. परंतु, नकाशाखालील सूचीत ते दर्शवावे. तसेच प्रस्तावामध्ये जिल्ह्यातील सर्व ग्रामपंचायतींचा व गावांचा समावेश आला आहे. तसेच भौगोलिक सलगता राखण्यात आली आहे. याबाबतचे प्रमाणपत्र न चुकता जोडण्यात यावे. एखादी ग्रामपंचायत अथवा गाव हे जर मतदार गटांमध्ये / गणामध्ये आले नाही तर सदर मतदार गट व गण यांची निवडणूक अवैध ठरण्याची अथवा अशा प्रकारची प्रकरणे न्यायालयामध्ये जाण्याची शक्यता नाकारता येत नाही, ही बाब लक्षात घ्यावी.

(अपर्णा जोशी)

उप सचिव,

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

राज्य निवडणूक आयोग, महाराष्ट्र

महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ अंतर्गत स्थापन झालेल्या जिल्हा परिषदा व त्या अंतर्गत असलेल्या पंचायत समितीच्या निवडणुकांकरिता जिल्हाधिकारी यांच्यासाठी सूचना पुस्तिका

प्रकरण १ :- प्रभाग रचना करणे :-

भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २४३-ई तसेच जिल्हा परिषद व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ च्या कलम १४ मधील तरतुदीनुसार राज्यातील जिल्हा परिषदा व त्या अंतर्गत असलेल्या पंचायत समित्या यांच्या मुदत संपण्यापूर्वी निवडणुका घेणे राज्य निवडणूक आयोगावर बंधनकारक आहे.

महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ व महाराष्ट्र जिल्हा परिषद निवडणूक (मतदार गट आणि निवडणूक घेणे) नियम, १९६२ व महाराष्ट्र पंचायत समिती (मतदार गट आणि निवडणूक घेणे) नियम, १९६२ तसेच आरक्षणासंबंधीत महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समिती (जागांचे आरक्षणाची पध्दत व चक्रानुक्रम) नियम, १९९६ या अधिनियम व नियमानुसार जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्यांच्या निवडणुकांसाठी मतदार गट व मतदार गट निर्माण करण्यासंबंधी महत्वाच्या बाबी पुढीलप्रमाणे आहेत.

लोकसंख्या निश्चिती करणे :-

महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ चे कलम ९ (१) (अ) आणि ५८ (१) (अ) नुसार जिल्हा परिषदा व पंचायत समितीकरिता लोकसंख्येच्या आधारे सभासद व सदस्य संख्या निश्चित करण्यात येते.

१. सर्वप्रथम संबंधित जिल्हा परिषद व पंचायत समितीची लोकसंख्या निश्चित करणे आवश्यक आहे. संबंधित जिल्हातील त्यावेळी अमलात असलेल्या कायद्यान्वये स्थापन केलेल्या महानगर पालिका, नगरपालिका, कटकाच्या किंवा अधिसूचीत क्षेत्र समितीच्या हद्दी वगळून जिल्हा क्षेत्राची लोकसंख्या विचारात घ्यावयाची आहे. त्यानुसार संबंधित जिल्हा परिषद व पंचायत समितीची लोकसंख्या परिशिष्ट - १ मध्ये दर्शवलेल्या नमुना अ व परिशिष्ट-२, नमुना ब या नमुन्यात तयार करून निश्चित करावी. अशाप्रकारे निश्चित केलेली लोकसंख्या राज्य निवडणूक आयोगास सादर करावी. लोकसंख्या निश्चित केल्यानंतर त्या जिल्हा परिषद/पंचायत समितीकरिता देय असलेल्या सदस्यांची संख्या निश्चित करण्यात येते.

सदस्य संख्या निश्चित करणे :-

१. महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ चे कलम ९ चे उपकलम (१) मधील खंड (अ) नुसार प्रत्येक जिल्हा परिषदेवर प्रत्यक्ष निवडणुकीद्वारे निवडून घ्यावयाची सदस्य संख्या कमीत कमी ५० व जास्तीत जास्त ७५ अशी निश्चित करण्यात आलेली आहे.

महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा (मतदार गट आणि निवडणुका घेणे), १९६२ चे नियम २(अ) नुसार राज्यातील सर्वात कमी लोकसंख्या असलेल्या जिल्हा परिषद क्षेत्रास ५० जिल्हा परिषद सभासद देय होतात व उपनियम (४) नुसार या संख्येपेक्षा अधिक लोकसंख्या असलेल्या जिल्हा परिषदेकरिता

क्ष वजा य भागिले २५= एका अधिक पदाकरिता निश्चित होणारी लोकसंख्या या सूत्रानुसार येणाऱ्या लोकसंख्येकरिता एक जिल्हा परिषद सदस्य देय होतो. या सूत्रातील “क्ष” म्हणजे राज्यातील सर्वात जास्त लोकसंख्या असलेले जिल्हा परिषद क्षेत्र व “य” म्हणजे राज्यातील सर्वात कमी लोकसंख्या असलेले जिल्हा परिषद क्षेत्र. अशाप्रकारे देय असलेल्या एकूण जिल्हा परिषद क्षेत्राचे विभाजन मतदार गटामध्ये करावयाचे आहे.

महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ च्या कलम ५८ (१) (अ) नुसार प्रत्येक मतदार गटाची दोन मतदार गणामध्ये विभागणी करावयाची आहे. त्यामुळे पंचायत समितीकरिता जिल्हा परिषदेच्या देय असलेल्या सदस्य संख्येच्या दुप्पट सदस्य देय होतात. त्यामुळे प्रत्येक पंचायत समितीकरिता मतदार गण निर्माण करताना प्रत्येक जिल्हा परिषद मतदार गटाचे दोन पंचायत समिती मतदार गणामध्ये विभाजन करावयाचे आहे.

२. सदस्य संख्या निश्चिती करिता विहित केलेले परिशिष्ट- २ मधील नमुना-१अ (मतदार गटा करिता) आणि नमुना-१ब (मतदार गणाकरिता) मधील पहावेत. या नमुन्यामध्ये माहिती भरून जिल्हा परिषद/ पंचायत समितीकरिता देय असलेल्या सदस्य संखेची निश्चिती करून त्याबाबत राज्य निवडणूक आयोगास कळवावे. अशा प्रकारे जिल्हा परिषद/पंचायत समिती करिता देय असलेल्या सदस्यांची संख्या निश्चिती झाल्यावर प्रत्येक गट/गण याकरिता देय असलेली लोकसंख्या निश्चित करण्यात येवून गट/गण रचनेचे प्रस्ताव तयार करावयाचे आहेत.

मतदार गट/गण निर्माण करणे :-

तालुका क्षेत्र असलेल्या “गटा” चे विभाजन मतदार गटामध्ये करावयाचे आहे. जिल्हा परिषदेकरिता मतदार गट निर्माण करण्याकरिता त्या जिल्हा परिषदेचे एकूण सदस्य आणि त्या जिल्हा परिषदेची एकूण लोकसंख्या यांची सरासरी काढून प्रत्येक सदस्यास देय होणारी सरासरी लोकसंख्येइतकी लोकसंख्या एका मतदार गटाकरिताची सरासरी लोकसंख्या, मतदार गट तयार करण्याचे कामी ठरविण्यात येते. तथापि, जिल्हयातील लोकसंख्येची घनता वेगवेगळ्या ठिकाणी वेगवेगळी असू शकते. याकरिता या सरासरी लोकसंख्येमध्ये १० टक्के अधिक किंवा १० टक्के कमी या मर्यादेच्या अधीन राहून प्रत्येक मतदार गट तयार करावयाचा आहे. जनगणना प्रगणक गट तोडता येत नाहीत. जनगणना प्रगणक गट तोडण्याशिवाय काही गत्यंतर राहिले नाही, तर जेथे घर यादी असेल तेथे फक्त प्रगणक गट तोडता येईल. ज्या ठिकाणी १० टक्के कमी किंवा १० टक्के जास्त हया मर्यादेचे पालन शक्य नसेल तेथे अशा प्रत्येक गटाच्याबाबत एक विशेष बाब म्हणून त्यांना मंजूरी देण्यात येते. मतदार गटाची सीमा गटाच्या किंवा ग्रामपंचायतीच्या अधिकारीतेच्या सीमांना कापणारी व ओलांडणारी नसावी.

मतदार गटाची मतदार गणामध्ये विभागणी करतांना ग्रामपंचायत सीमांचा भंग होता कामा नये. मात्र जेथे ग्रामपंचायतीची लोकसंख्या मतदार गटाकरिता किंवा गणाकरिता अनुक्रमे असलेल्या लोकसंख्यापेक्षा जास्त असल्यास केवळ तेथेच अशी ग्रामपंचायत तिच्या ग्रामपंचायतीच्या प्रभागानुसार विभाजित करण्यात यावी. असे करताना जनगणना प्रगणक गट तोडू नये. तथापि, प्रगणक गट तोडण्याशिवाय काही गत्यंतर राहिले नाही, तर जेथे घर यादी असेल तेथे फक्त प्रगणक गट तोडता येईल.

शक्यतोवर मतदार गटात अंतर्भूत असलेल्या सर्व लोकांना संबंधित क्षेत्रात सार्वजनिक सुविधा उपलब्ध होतात की नाही याची खात्री करून घेण्यात यावी. यासंदर्भात सर्वसाधारणपणे खालील मुद्दे ध्यानी घ्यावेत.

- एक) स्थानिक बाजाराची जागा गावांना सामायिक असणे
- दोन) स्थानिक क्षेत्रांतील दळणवळणाच्या संबंधातील गावाचे सामान्य हितसंबंध राखणे
- तीन) पाटबंधारे सुविधांच्या बाबतीत समान कालवे पध्दतीद्वारे गावांना सेवा मिळणे
- चार) सामायिक प्राथमिक आरोग्य, उप-केंद्रे, दवाखाने व त्यासारख्या सुविधांची गावाला सेवा मिळणे

पाच) माध्यमिक शाळांच्या सुविधेचा गावांना उपयोग होणे

वरील यादी परिपूर्ण नसून ती उदाहरणादाखल देण्यात आलेली आहे. तसेच ती बंधनकारकही नाही.

वर नमूद केलेल्या मुद्द्यांच्या आधारे मतदार गट व गण तयार करण्यात यावेत, मतदार गट / मतदार गणाचे नाव त्यातील सर्वात जास्त लोकसंख्या असलेल्या ग्रामपंचायतीचे नांव राहिल.

जिल्हा परिषद व पंचायत समिती कायद्यातील तरतुदीनुसार जिल्हा परिषदेकरिता जिल्हयाचे क्षेत्र म्हणजे संबंधित जिल्हयातील महानगरपालिका, नगरपालिका, कटक क्षेत्रे व इतर अधिसूचीत क्षेत्राच्या समितीचे क्षेत्र वगळून असलेले क्षेत्र आहे. जिल्हा परिषदेच्या (जिल्हयाच्या) या क्षेत्रामध्ये वेळोवेळी काही कारणास्तव बदल होतो. जसे एका जिल्हयाचे दोन जिल्हे करणे, तालुक्यांच्या क्षेत्रामध्ये बदल करणे, नवीन तालुके निर्माण करणे, जिल्हयामध्ये असलेल्या नगरपालिका, महानगरपालिका यांच्या क्षेत्रामध्ये बदल करणे, तसेच गांव किंवा ग्रामपंचायत एका तालुक्यातून दुसऱ्या तालुक्यामध्ये समाविष्ट करणे, नवीन वसाहती निर्माण होणे व त्यांना गावाचा दर्जा देणे इत्यादी बाबींमुळे बदल होत असतात. अशाच प्रकारचे बदल तालुक्याच्या व ग्रामपंचायतीच्या क्षेत्रामध्ये सुध्दा होत असतात. जिल्हयाच्या क्षेत्रामध्ये किंवा जिल्हयातील तालुक्यात आणि ग्रामपंचायतीमध्ये जे जे बदल झालेले आहेत, ते सर्व बदल मतदार गट किंवा मतदार गणांच्या सीमा ठरविताना लक्षात घेणे आवश्यक आहे.

ग्रामपंचायत क्षेत्रामध्ये काही महसूली गावे, वाडया, वस्त्या किंवा तांडे असतात. किंवा काही नवीन वस्त्या निर्माण होतात किंवा वसाहती निर्माण होतात. जिल्हा परिषद व पंचायत समिती गट/गण रचनेच्या वेळी संबंधित क्षेत्रातील ग्रामपंचायत क्षेत्रामध्ये असलेले प्रत्येक **लोक वस्तीचे** ठिकाण जिल्हा परिषद / पंचायत समिती गट/गण रचना करताना विचारात घेण्यात आलेले आहे किंवा नाही आणि मतदार गट किंवा गणामध्ये समाविष्ट करण्यात आले आहे किंवा नाही, याबाबतची खात्री करणे

आवश्यक आहे. तसेच संबंधित क्षेत्रात असलेली सर्व गावे, वाड्या वस्त्या, तांडे इत्यादी गट किंवा गण रचना करताना विचारात घेण्यात आलेले आहे, असे प्रमाणपत्र जिल्हाधिकारी यांनी अंतिम मंजूर झालेल्या गट/गण रचनेच्या प्रस्तावासोबत जोडावयाचे आहे.

कायद्यातील तरतुदीनुसार जिल्हा परिषदेचे मतदार गटांमध्ये व पंचायत समितीचे मतदार गणांमध्ये विभाजन करण्याचे राज्य निवडणूक आयोगाचे अधिकार आहेत. तथापि, मतदार गट व गण यांची रचना करण्यापूर्वी व आरक्षण ठेवणे इत्यादींचा तपशील प्रसिध्द करण्यापूर्वी, त्याला राज्य निवडणूक आयोगाची मान्यता घेणे आवश्यक आहे.

मतदार गट व गण तयार करीत असताना उत्तरेपासून सुरुवात करून पूर्व-पश्चिम, पश्चिम, पूर्व अशी झिगझ्याग पध्दतीने रचना करून अंतिम गट व गण दक्षिणेकडे राहतील, असे गट/गण रचनेचे क्रम लावण्यात यावेत.

मतदार गट / मतदार गणासंबंधीच्या दिलेल्या सूचनांचा काळजीपूर्वक विचार करून मतदार गट व मतदार गणाचे परिसीमनाचे तालुकानिहाय प्रस्ताव इंग्रजी व मराठीमध्ये तयार करावेत. ग्रामपंचायती काळ्या रंगाच्या ठिपक्याने ठळक कराव्यात. ग्रामीण नसलेले क्षेत्र हिरव्या रंगाने रंगवावे व त्यासोबत मतदार गटाची व मतदार गणाची, वेगवेगळी हद्द दर्शवावी. मतदार गट लाल रंगाने व मतदार गण निळ्या रंगाने दर्शवून प्रत्येक तालुक्याचे सुवाच्च व सुस्पष्ट नकाशे, दोन प्रतीत तयार करण्यात यावेत. वरीलप्रमाणे रंग न वापरता आल्यास त्यात बदल करण्यास हरकत नाही. परंतु, नकाशाखालील सूचीत ते दर्शवावे. तसेच प्रस्तावामध्ये जिल्ह्यातील सर्व ग्रामपंचायतींचा व गावांचा समावेश आला आहे. तसेच भौगोलिक सलगता राखण्यात आली आहे. याबाबतचे प्रमाणपत्र न चुकता जोडण्यात यावे. एखादी ग्रामपंचायत अथवा गाव हे जर मतदार गटांमध्ये/ गणामध्ये आले नाही ; तर सदर मतदार गट व गण यांची निवडणूक अवैध ठरण्याची अथवा अशाप्रकारची प्रकरणे न्यायालयामध्ये जाण्याची शक्यता नाकारता येत नाही, ही बाब लक्षात घ्यावी.

मतदार गट व मतदार गण यांना अनुक्रमांक देणे :-

जिल्हा परिषद मतदार गट व पंचायत समिती मतदार गण यांना अनुक्रमांक देण्याबाबत पुढीलप्रमाणे कार्यपध्दती अवलंबिण्यात यावी.

१. प्रथम सर्व मतदार गट व मतदार गणांचे तालुकानिहाय प्रस्ताव तयार करण्यात यावेत.
२. सदर प्रस्ताव जिल्हाधिकारी कार्यालयात मतदार गट व मतदार गणांना अनुक्रमांक देण्याकरिता एकत्र करण्यात यावेत.
३. जिल्ह्यात सर्वात उत्तरेपासून सुरुवात करून पूर्व-पश्चिम, पश्चिम, पूर्व अशी झिगझ्याग पध्दतीने रचना करून अंतिम गट व गण दक्षिणेकडे राहतील, असे गट/गण रचनेचे क्रम लावण्यात यावेत.
४. त्यानंतर पूर्व, पूर्व-पश्चिम येणाऱ्या तालुक्यातील मतदार गटांना उत्तर, उत्तर-पूर्व, पश्चिम, उत्तर-पश्चिम, उत्तर-पूर्व, पूर्व, पूर्व-दक्षिण या क्रमाने दक्षिणेकडे असलेल्या तालुक्यास देण्यात आलेल्या क्रमांकापुढे सुरुवात करून पुढील क्रमांक देण्यात यावेत.

५. अशाप्रकारे पुढे पश्चिम, उत्तर-पश्चिम, उत्तर, उत्तर-पूर्व, पूर्व, पूर्व-दक्षिण या क्रमाने येणाऱ्या तालुक्यांना अनुक्रमे त्यापुढील मतदार गट क्रमांक देण्यात यावेत.

६. एका मतदार गटामधून २ मतदार गणांची निर्मिती होत असल्यामुळे मतदार गणांना क्रमांक देताना ज्याप्रकारे मतदार गटांना क्रमांक देण्यात आले आहेत, त्याचप्रकारे मतदार गणांना क्रमांक देण्यात यावेत. त्यानुसार जेथे अनुक्रमांक १ चा मतदार गट असेल त्या मतदार गटांतर्गत असलेल्या २ मतदार गणांना अनुक्रमे १ व २ असे अनुक्रमांक देण्यात यावेत. तर त्यापुढील अनुक्रमांक २ च्या मतदार गटांतर्गत २ मतदार गणांना अनुक्रमे ३ व ४ असे अनुक्रमांक देण्यात यावेत. याप्रमाणे थोडक्यात मतदार गट व त्या अंतर्गत मतदार गणांना पुढीलप्रमाणे अनुक्रमांक देण्यात येतील. खाली नमुन्यादाखल एक उदाहरण दर्शविण्यात आले आहे.

तालुका	मतदार गटाचा क्रमांक	त्यांतर्गत २ मतदार गणांचे क्रमांक
१. सर्वात उत्तरेकडील तालुका (उदा. ३ मतदार गट व ६ मतदार गण)	१ २ ३	१ २ ३ ४ ५ ६
२. पूर्वेकडील तालुका (उदा. २ मतदार गट व ४ मतदार गण)	४ ५	७ ८ ९ १०
३. पश्चिमेकडील तालुका (उदा. ५ मतदार गट व १० मतदार गण)	६ ७ ८ ९ १०	११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २०
अंतिम दक्षिणेकडील		

याप्रमाणे जिल्हयातील पुढील तालुक्यांना मतदार गट व मतदार गण क्रमांक देण्यात यावेत.

प्रकरण :- २
आरक्षण

जिल्हा परिषद व पंचायत समिती करिता अनुसूचित जाती/जमाती करिता आरक्षित मतदार गट/गण निश्चित करणे:-

जिल्हा परिषदेकरिता गटाची निर्मिती केल्यानंतर संबंधित जिल्हा परिषदेकरिता अनुज्ञेय असलेल्या संख्येइतके अनु.जाती किंवा अनु.जमातीचे मतदार गट निश्चित करणे आवश्यक आहे. त्याकरिता जिल्हा परिषदेतील मतदार गटाच्या अनु. जातीच्या किंवा अनु.जमातीची सर्वाधिक लोकसंख्येपासून सुरुवात करून या प्रयोजनार्थ उतरत्या क्रमाने अनु.जाती / जमाती करिता मतदार गट याची माहिती तयार करून यापैकी संबंधित जाती/जमातीतील लोकसंख्या ज्या गट/गणात सर्वाधिक आहे त्यापासून सुरुवात करून आवश्यक तितके गट/गण आरक्षित करण्यात येतात. मतदार गट आणि मतदार गण निहाय लोकसंख्येचा उतरता क्रम तयार करण्याकरिता असलेली प्रपत्रे (१ ते ६) परिशिष्ट-३ मध्ये दिलेली आहेत.

१) जिल्हा परिषदेमधील अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमाती करिता आरक्षित मतदार गट निश्चित करणे:-

महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या (जागांच्या आरक्षणाची पध्दत व चक्रानुक्रम) नियम, १९९६ च्या नियम ४ नुसार जिल्हा परिषदेत अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती करिता जेवढी पदे राखून ठेवणे आवश्यक आहे तेवढे मतदार गट अनुक्रमे वरील परिशिष्ट ३ मध्ये सर्वाधिक लोकसंख्येपासून सुरुवात करून लोकसंख्येच्या उतरत्या क्रमाने अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमातीकरिता राखीव होतील व त्यानुसार प्रपत्र १, २ व ३ मध्ये आरक्षण नमूद करण्यात यावे.

परंतु महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या (जागांच्या आरक्षणाची पध्दत व चक्रानुक्रम) नियम, १९९६ च्या नियम ४ (१) खालील परंतुकानुसार

वेगवेगळ्या मतदार गटातील अनुसूचित जातीची किंवा यथास्थिती अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या समान असेल किंवा एखाद्या मतदार गटात अनुसूचित जाती आणि अनु. जमातीची लोकसंख्या समान असेल, त्याबाबतीत अशा मतदार गटातील जागांचे वाटप सोडत काढून करण्यात येईल.

परंतु आणखी असे की, जेथे एखाद्या मतदार गटातील अनुसूचित जातीची किंवा यथास्थिती, अनु. जमातीची लोकसंख्या अशी असेल की, अनुसूचित जाती आणि अनु. जमाती या दोन्ही प्रवर्गासाठी तो मतदार गट आरक्षित होवू शकेल, त्याबाबतीत असा मतदार गट अशा प्रवर्गापैकी ज्याची लोकसंख्या जास्त असेल त्या प्रवर्गासाठी राखून ठेवण्यात येईल, आणि या प्रक्रियेत, उर्वरित प्रवर्गासाठी ज्या मतदार गटात उतरत्या क्रमाने पुढील सर्वाधिक लोकसंख्या असेल, तिथे त्या प्रवर्गासाठी जागा राखून ठेवण्यात येईल.

२) पंचायत समितीकरिता अनु. जाती / जमातीसाठी आरक्षित मतदार गण निश्चित करणे :-

पंचायत समितीमधील अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमाती करिता आरक्षित मतदार गण निश्चित करणे

महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या (जागांच्या आरक्षणाची पध्दत व चक्रानुक्रम) नियम, १९९६ च्या नियम ८ नुसार पंचायत समिती (प्रत्येक पंचायत समिती ही स्वतंत्र असून लोकसंख्येचा उतरता क्रम व आरक्षण प्रत्येक पंचायत समितीमध्ये स्वतंत्रपणे ठरविण्यात यावे.) मध्ये अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती करिता जेवढी पदे राखून ठेवणे आवश्यक आहे तेवढे मतदार गण सर्वाधिक लोकसंख्येपासून सुरवात करून लोकसंख्येच्या उतरत्या क्रमाने अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमातीकरिता राखीव होतील त्याकरिता परिशिष्ट-३ मध्ये प्रपत्र ४, ५, ६ मध्ये आरक्षण नमूद करावे.

परंतु महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या(जागांच्या आरक्षणाची पध्दत व चक्रानुक्रम) नियम, १९९६ च्या नियम ८ (१) खालील परंतुकानुसार

वेगवेगळ्या मतदार गणातील अनुसूचित जातीची किंवा यथास्थिती अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या समान असेल किंवा एखाद्या मतदार गणात अनुसूचित जाती आणि अनु. जमातीची लोकसंख्या समान असेल, त्याबाबतीत अशा मतदार गणातील जागांच वाटप सोडत काढून करण्यात येईल.

परंतु आणखी असे की, जेथे एखाद्या मतदार गणातील अनुसूचित जातीची किंवा यथास्थिती, अनु. जमातीची लोकसंख्या अशी असेल की, अनुसूचित जाती आणि अनु. जमाती या दोन्ही प्रवर्गासाठी तो मतदार गण आरक्षित होवू शकेल, त्याबाबतीत असा मतदार गण अशा प्रवर्गापैकी ज्याची लोकसंख्या जास्त असेल त्या प्रवर्गासाठी राखून ठेवण्यात येईल, आणि या प्रक्रियेत, उर्वरित प्रवर्गासाठी ज्या मतदार गणात उतरत्या क्रमाने पुढील सर्वाधिक लोकसंख्या असेल, तिथे त्या प्रवर्गासाठी जागा राखून ठेवण्यात येईल.

३) जिल्हा परिषद / पंचायत समितीमध्ये नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गाकरिता आरक्षित मतदार गट / मतदार गण निश्चित करणे

जिल्हा परिषद / पंचायत समितीमध्ये अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमातीकरिता आरक्षित ठेवण्यात आलेले मतदार गट / मतदार गण वगळता उर्वरित मतदार गट / मतदार गणामधून नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गाकरिता जितकी पदे राखीव असतील तेवढे मतदार गट / मतदार गण (प्रत्येक पंचायत समिती ही स्वतंत्र असून आरक्षण प्रत्येक पंचायत समितीमध्ये स्वतंत्रपणे ठरविण्यात यावे.) सोडत काढून नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गाकरिता राखीव ठेवण्यात यावेत.

(४) जिल्हा परिषद / पंचायत समितीमध्ये अनु. जाती- स्त्री, अनु. जमाती- स्त्री, नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग- स्त्री, सर्वसाधारण-स्त्री यांच्याकरिता आरक्षित मतदार गट व गण निश्चित करणे :- स्त्रियांकरिता कमीत कमी १/३ जागा देय होतात. त्यामुळे ज्या जिल्हा परिषद किंवा पंचायत समितीमध्ये अनु. जाती किंवा अनु. जमाती किंवा नागरिकांचा मागासवर्ग

प्रवर्ग याकरिता एकच जागा देय होते. तेथे पुढील ३ निवडणुकांपैकी एका निवडणुकीमध्ये सोडतीद्वारे महिलांकरिता जागा राखीव ठेवण्याची पध्दत अवलंबण्यात यावी. अनु. जाती/ अनु. जमाती / नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग आणि स्त्रियांकरिता राखीव असलेल्या जागा संबंधी निश्चित झाल्यानंतर जिल्हा परिषदेकरिता परिशिष्ट- ३ चे प्रपत्र १ मध्ये व पंचायत समितीकरिता परिशिष्ट- ३ चे प्रपत्र ४ मध्ये मतदार गट व गणाचा प्रस्ताव तयार करण्यात येवून, तो अंतिम करण्यापूर्वी त्यास विभागीय आयुक्तांची मान्यता घ्यावी.

५) नागरिकांचा मागासवर्गीय प्रवर्ग आणि सर्व स्त्रियांकरिता सोडत काढणे :-

स्त्रियांच्या आरक्षण करीता सोडत काढणे, तसेच नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग यांच्या करिता सोडत काढणे याकरिता द्यावयाच्या जाहीर प्रगटनाचा नमुना परिशिष्ट -४ मध्ये दिला आहे.या नमुन्यामध्येची सुचना संबंधित जिल्हा परिषद व पंचायत समिती मधिल महत्वाच्या ठिकाणी लावावयाची आहे. तसेच संबंधित जाहिरात जिल्हयातील एका जास्त वाचक वर्ग असलेल्या (widely circulated) मराठी वृत्तपत्रात द्यावी. [नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग आणि सर्व स्त्रियांकरिता सोडत काढण्याच्या सभेच्या इतिवृत्ताचा नमुना परिशिष्ट ४ अ व ४ ब मध्ये दिला आहे.] सोडत काढल्यानंतर संबंधित जिल्हा परिषद व पंचायत समितीची गट/गण रचना त्या क्षेत्रातील नागरिकांकडून, केलेल्या रचनेसंबंधिच्या मसुद्यावर हरकती व सूचना मागविण्याकरिता प्रसिध्द करावयाची आहे. मसुद्यावर हरकती व सूचना मागविण्याकरिता सूचनेचा नमुना परिशिष्ट - ५ नुसार असावा.

गट रचनेच्या प्रारूप मसुद्याकरिताचा नमुना परिशिष्ट - ६ अ मध्ये तसेच गट रचनेच्या अंतिममसुद्याचा नमुना परिशिष्ट - ६ ब मध्ये दिलेला आहे.

गण रचनेच्या प्रारूप मसुद्याकरिताचा नमुना परिशिष्ट - ७ अ मध्ये तर गण रचनेच्या अंतिम मसुद्याचा नमुना परिशिष्ट - ७ ब मध्ये दिलेला आहे. त्यानुसार मसुदे तयार करुन मसूदे अंतिम झाल्यावर त्याची एक प्रत गट/गण रचनेच्या नकाशासह राज्य निवडणूक आयोगास सादर करावी.

परिशिष्ट- १नमुना-अ

.....जिल्हा परिषद व त्या अंतर्गत असलेल्या पंचायत समित्या .....जनगणणेच्या

आकडेवारिचा गोषवारा.पंचायत समितीचे नांव :-

क्र	जिल्हा परिषदेचे नाव	जनगणनेनुसार लोकसंख्या		
		एकूण लोकसंख्या	अनु.जातीची लोकसंख्या	अनु.जमातीची लोकसंख्या
१.				
२.	पंचायत समितीचे नाव	जनगणनेनुसार लोकसंख्या		
		एकूण लोकसंख्या	अनु.जातीची लोकसंख्या	अनु.जमातीची लोकसंख्या

प्रमाणपत्र

प्रमाणित करण्यात येते की, लोकसंख्येची परिगणना करताना जिल्हा परिषद व त्या अंतर्गत असलेल्या पंचायत समित्यांच्या क्षेत्रातील कोणताही ग्रामीण भाग (ग्रामपंचायत / वाडया / वस्त्या / तांडे इत्यादी) वगळण्यात आलेला नाही. तसेच कोणत्याही नागरी भागाचा (महानगरपालिका / नगरपालिका / छावणीक्षेत्र / कटकक्षेत्र इत्यादी) समावेश करण्यात आलेला नाही.

दिनांक :-

स्वाक्षरी
जिल्हाधिकारी

(जिल्हा परिषदेकरिता आणि त्या अंतर्गत प्रत्येक पंचायत समिती करिता वेगवेगळी माहिती तयार करावी.)

परिशिष्ट - १
नमुना - ब

महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम -१९६१ चे कलम ४(१) नुसार
.....जिल्हयाच्या .....जिल्हापरिषदेची सन .....च्या
जनगणनेनुसारची .....मध्ये होणा-या निवडणुकीकरिता खालील तक्तात
दर्शविल्याप्रमाणे लोकसंख्या निश्चित करण्यात आली आहे.

.....जिल्हापरिषदेची लोकसंख्या

जिल्हा परिषदेचे नाव (१)	एकूण लोकसंख्या (२)	अनुसूचीत जाती लोकसंख्या (३)	अनुसूचीत जमाती लोकसंख्या (४)

.....जिल्हातील पंचायत समित्यांची लोकसंख्या

अ.क्र (१)	पंचायत समितीचे नाव (२)	एकूण लोकसंख्या (३)	अनुसूचीत जातीची लोकसंख्या (४)	अनुसूचीत जमातीची लोकसंख्या (५)
	एकूण			

असे प्रमाणित करण्यात येते की, वरीलप्रमाणे लोकसंखेची परिगणना करतांना जिल्हा परिषद व त्या अंतर्गत असलेल्या पंचायत समित्यांच्या क्षेत्रातील कोणताही ग्रामीण भाग (ग्रामपंचायत /वाडया /वस्त्या /तांडे /इत्यादी) वगळण्यात आलेला नाही. तसेच कोणत्याही नागरी भागाचा (मनपा /नप /छावणीक्षेत्र /कटक क्षेत्र इत्यादी)समावेश करण्यात आलेला नाही.

स्वाक्षरी

(जिल्हाधिकारी)

परिशिष्ट - २
नमुना १-अ (मतदार गटासाठी)

.....जिल्हयातील .....तालुक्यातील प्रभाग रचना व आरक्षणाबाबत विवरणपत्र

- (१) जिल्हा परिषदेची एकूण लोकसंख्या (२००१ जनगणनेनुसार)
- (२) महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ मधील कलम १२ व महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा (मतदार विभाग आणि निवडणुका घेणे)नियम, १९६२ मधील नियम २(अ) नुसार एकूण सदस्य संख्या (प्रपत्र १ मध्ये निश्चित केल्याप्रमाणे)
- (३) अनुसूचित जातीची लोकसंख्या (२००१ च्या जनगणनेनुसार)
- (४) महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ मधील कलम १२ चा उपकलम (२) चा खंड (ब) व महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा आणि पंचायत समित्या (जागांच्या आरक्षणाची पध्दत व चक्रानुक्रम)नियम, १९९६ च्या नियम ३ अनुसूचित जातीसाठी आरक्षित संख्या
(सूत्र = $\frac{\text{अनुसूचित जातीची लोकसंख्या} \times \text{एकूण सदस्य संख्या}}{\text{एकूण लोकसंख्या}}$)
(निम्त्यापेक्षा कमी अपूर्णाक वगळण्यात यावा; तर जास्त असल्यास पुढील संख्येने पूर्णाकीत करण्यात यावा)
- (५) अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या (२००१ च्या जनगणनेनुसार)
- (६) महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ मधील कलम १२ चा उपकलम (२) चा खंड (ब) व महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा आणि पंचायत समित्या (जागांच्या आरक्षणाची पध्दत व चक्रानुक्रम)नियम, १९९६ च्या नियम ३ अनुसूचित जमातीसाठी आरक्षित संख्या
(सूत्र = $\frac{\text{अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या} \times \text{एकूण सदस्य संख्या}}{\text{एकूण लोकसंख्या}}$)

(निम्न्यापेक्षा कमी अपूर्णांक वगळण्यात यावा; तर जास्त असल्यास पुढील संख्येने पूर्णांकीत करण्यात यावा)

- (७) इतर मागासवर्गीय नागरिकांची आरक्षित सदस्य संख्या
महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१
मधील कलम १२ चा उपकलम (२) चा खंड (क) व महाराष्ट्र
जिल्हा परिषदा आणि पंचायत समित्या (जागांच्या आरक्षणाची
पध्दत व चक्रानुक्रम)नियम, १९९६ च्या नियम ३ नुसार आरक्षित
सदस्य संख्या

(सूत्र = $\frac{\text{अनुक्रम (२) मधील एकूण सदस्य संख्या} \times २७}{१००}$)

१००

(निम्न्यापेक्षा कमी अपूर्णांक वगळण्यात यावा; तर जास्त असल्यास पुढील संख्येने पूर्णांकीत करण्यात यावा)

- (८) महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१
मधील कलम १२ चा उपकलम (२) चा खंड (ड) व महाराष्ट्र
जिल्हा परिषदा आणि पंचायत समित्या (जागांच्या आरक्षणाची
पध्दत व चक्रानुक्रम)नियम, १९९६ च्या नियम ६ नुसार एकूण
स्त्री आरक्षित सदस्य संख्या

(सूत्र = $\frac{\text{एकूण सदस्य संख्या}}{३}$)

३

(अपूर्णांक आल्यास तो पुढील संख्येने पूर्णांकीत करावा)

- (९) महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१
मधील कलम १२ चा उपकलम (२) चा खंड (ब) परंतुक व खंड
(ड) व महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा आणि पंचायत समित्या (जागांच्या
आरक्षणाची पध्दत व चक्रानुक्रम)नियम, १९९६ च्या नियम ६
च्या उपनियम (२) नुसार एकूण अनुसूचित जातींच्या स्त्री राखीव
जागांचे आरक्षण

(सूत्र = $\frac{\text{अनुसूचित जातींची आरक्षित संख्या}}{३}$)

३

(अपूर्णांक आल्यास तो पुढील संख्येने पूर्णांकीत करावा)

(महत्त्वाची सूचना :- जर वरील अनुक्रमांक ४ येथे अनुसूचित जातीकरिता केवळ १ पद राखीव होत असेल तर असे पद लागोपाठच्या ३ निवडणुकांपैकी एका निवडणुकीत चिड्ड्या टाकून स्त्रियांकरीता राखून ठेवावयाचे आहे, अशाप्रकारे लॉट टाकल्यावर या वर्षाचा लॉट आला तरच येथे (अनुक्रम ९ मध्ये) पद दर्शविण्यात यावे.)

- (१०) महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ मधील कलम १२ चा उपकलम (२) चा खंड (ब) परंतुक व खंड (ड) व महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा आणि पंचायत समित्या (जागांच्या आरक्षणाची पध्दत व चक्रानुक्रम)नियम, १९९६ च्या नियम ६ च्या उपनियम (२) नुसार एकूण अनुसूचित जमातींच्या स्त्रियांकरिता राखीव जागांचे आरक्षण
(सूत्र = अनुसूचित जमातींची आरक्षित संख्या)

३

(अपूर्णांक आल्यास तो पुढील संख्येने पूर्णांकित करावा)

(महत्त्वाची सूचना :- जर वरील अनुक्रमांक ६ येथे अनुसूचित जमातीकरिता केवळ १ पद राखीव होत असेल तर असे पद लागोपाठच्या ३ निवडणुकांपैकी एका निवडणुकीत चिड्ड्या टाकून स्त्रियांकरिता राखून ठेवावयाचे आहे, अशाप्रकारे लॉट टाकल्यावर या वर्षाचा लॉट आला तरच येथे (अनुक्रम १० मध्ये) पद दर्शविण्यात यावे.)

- (११) महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ मधील कलम १२ चा उपकलम (२) चा खंड (क) परंतुक व खंड (ड) व महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा आणि पंचायत समित्या (जागांच्या आरक्षणाची पध्दत व चक्रानुक्रम)नियम, १९९६ च्या नियम ६ च्या उपनियम (२) नुसार इतर मागासवर्गीय स्त्रियांकरिता राखीव जागांचे आरक्षण
(सूत्र = नागरिकांच्या मागासवर्गीय प्रवर्गाकरिता आरक्षित सदस्य संख्या)

३

- (१२) सर्वसाधारण स्त्री आरक्षित सदस्य संख्या
(अनुक्रम ८- (अनुक्रम ९+१०+११)= येथील सदस्य संख्या)

- (१३) अनारक्षित सदस्य संख्या
उरलेले सर्व सदस्य ---

प्राधिकृत अधिकारी

परिशिष्ट - २
नमुना १-ब (मतदार गणासाठी)

.....जिल्हयातील .....तालुक्यातील प्रभाग रचना व आरक्षणाबाबत विवरणपत्र

- (१) पंचायत समितीची एकूण लोकसंख्या (२००१ जनगणनेनुसार)
- (२) महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ मधील कलम १२ व ५८ महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा (मतदार विभाग आणि निवडणुका घेणे)नियम, १९६२ मधील नियम २(अ) नुसार एकूण सदस्य संख्या (प्रपत्र १ मध्ये निश्चित केल्याप्रमाणे)
- (३) अनुसूचित जातीची लोकसंख्या (२००१ च्या जनगणनेनुसार)
- (४) महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ मधील कलम १२ चा उपकलम (१) (ब) चा खंड (ब) व महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा आणि पंचायत समित्या (जागांच्या आरक्षणाची पध्दत व चक्रानुक्रम)नियम, १९९६ च्या नियम ७ अनुसूचित जातीसाठी आरक्षित संख्या
(सूत्र = $\frac{\text{अनुसूचित जातीची लोकसंख्या} \times \text{एकूण सदस्य संख्या}}{\text{एकूण लोकसंख्या}}$)
(निम्न्यापेक्षा कमी अपूर्णाक वगळण्यात यावा; तर जास्त असल्यास पुढील संख्येने पूर्णाकीत करण्यात यावा)
- (५) अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या (२००१ च्या जनगणनेनुसार)
- (६) महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ मधील कलम १२ चा उपकलम (१)(ब) चा खंड (ब) व महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा आणि पंचायत समित्या (जागांच्या आरक्षणाची पध्दत व चक्रानुक्रम)नियम, १९९६ च्या नियम ७ नुसार अनुसूचित जमातीसाठी जागांची आरक्षित संख्या
(सूत्र = $\frac{\text{अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या} \times \text{एकूण सदस्य संख्या}}{\text{एकूण लोकसंख्या}}$)

(निम्न्यापेक्षा कमी अपूर्णांक वगळण्यात यावा; तर जास्त असल्यास पुढील संख्येने पूर्णांकीत करण्यात यावा)

(७) नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्गाकरिता नागरिकांची आरक्षित सदस्य संख्या

महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१
मधील कलम ५८ चा उपकलम (१-ब) चा खंड (क) व महाराष्ट्र
जिल्हा परिषदा आणि पंचायत समित्या (जागांच्या आरक्षणाची
पध्दत व चक्रानुक्रम) नियम, १९९६ च्या नियम ९ नुसार आरक्षित
सदस्य संख्या

(सूत्र = $\frac{\text{अनुक्रम (२) मधील एकूण सदस्य संख्या} \times २७}{१००}$)

१००

(निम्न्यापेक्षा कमी अपूर्णांक वगळण्यात यावा; तर जास्त असल्यास पुढील संख्येने पूर्णांकीत करण्यात यावा)

(८) महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१

मधील कलम ५८ चा उपकलम (१ ब) चा खंड (ड) व महाराष्ट्र
जिल्हा परिषदा आणि पंचायत समित्या (जागांच्या आरक्षणाची
पध्दत व चक्रानुक्रम) नियम, १९९६ च्या नियम १० नुसार एकूण
स्त्रियांकरीता आरक्षित सदस्य संख्या

(सूत्र = $\frac{\text{एकूण सदस्य संख्या}}{३}$)

३

(अपूर्णांक आल्यास तो पुढील संख्येने पूर्णांकीत करावा)

(९) महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१

मधील कलम ५८ चा उपकलम (१ ब) चा खंड (ब) परंतुक व खंड
(ड) व महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा आणि पंचायत समित्या (जागांच्या
आरक्षणाची पध्दत व चक्रानुक्रम) नियम, १९९६ च्या नियम १०
च्या उपनियम (१) नुसार एकूण अनुसूचित जातींच्या स्त्रियांकरीता राखीव
जागांचे आरक्षण

(सूत्र = $\frac{\text{अनुसूचित जातींची आरक्षित संख्या}}{३}$)

३

(अपूर्णांक आल्यास तो पुढील संख्येने पूर्णांकीत करावा)

(महत्त्वाची सूचना :- जर वरील अनुक्रमांक ४ येथे अनुसूचित जातीकरिता केवळ १ पद राखीव होत असेल तर असे पद लागोपाठच्या ३ निवडणुकांपैकी एका निवडणुकीत चिड्ड्या टाकून स्त्रियांकरीता राखून ठेवावयाचे आहे, अशाप्रकारे लॉट टाकल्यावर या वर्षाचा लॉट आला तरच येथे (अनुक्रम ९ मध्ये) पद दर्शविण्यात यावे.)

(१०)महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१
मधील कलम ५८ चा उपकलम (२) चा खंड (ब) परंतुक व खंड
(ड) व महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा आणि पंचायत समित्या (जागांच्या
आरक्षणाची पध्दत व चक्रानुक्रम)नियम, १९९६ च्या नियम १०
च्या उपनियम (१) नुसार एकूण अनुसूचित जमातींच्या स्त्रियांकरीता राखीव
जागांचे आरक्षण
(सूत्र = अनुसूचित जमातींची आरक्षित संख्या)

३

(अपूर्णांक आल्यास तो पुढील संख्येस पूर्णांकीत करावा)

(महत्त्वाची सूचना :- जर वरील अनुक्रमांक ६ येथे अनुसूचित जमातीकरिता केवळ १ पद राखीव होत
असेल तर असे पद लागोपाठच्या ३ निवडणुकांपैकी एका निवडणुकीत चिड्ड्या टाकून स्त्रियांकरीता राखून
ठेवावयाचे आहे, अशाप्रकारे लॉट टाकल्यावर या वर्षाचा लॉट आला तरच येथे (अनुक्रम १० मध्ये) पद
दर्शविण्यात यावे.)

(११)महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम,
१९६१ मधील कलम ५८ चा उपकलम (१ब) चा खंड (क) परंतुक
व खंड (ड) व महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा आणि पंचायत समित्या
(जागांच्या आरक्षणाची पध्दत व चक्रानुक्रम)नियम, १९९६ च्या
नियम १० च्या उपनियम (१) नुसार इतर मागासवर्गीय स्त्रियांकरीता राखीव
जागांचे आरक्षण
(सूत्र = मागासवर्गीय जमातींची आरक्षित संख्या)

३

(१२)सर्वसाधारण स्त्रियांकरीता आरक्षित सदस्य संख्या
(अनुक्रम ८- (अनुक्रम ९+१०+११)= येथील सदस्य संख्या)

(१३)अनारक्षित सदस्य संख्या
उरलेले सर्व सदस्य ---

प्राधिकृत अधिकारी

परिशिष्ट-३
प्रपत्र-१ (जिल्हा परिषदेकरिता)
अनुसूची-१

जिल्हा परिषदा मतदार गटाचा प्रस्ताव तयार करण्याकरिता आणि आरक्षित मतदार गट निश्चितीकरिता विहित नमूने जिल्हा परिषदेचे नांव:-

अ. क्र.	तालुका	जिल्हा परिषद मतदार गटाचा क्रमांक व नांव	अ.जा.अ.जा.(स्त्री), अ.ज.अ.ज.(स्त्री), ना.मा.प्र.(स्त्री) सर्वसाधारण स्त्रिया यांच्यापैकी ज्या प्रवर्गाकरीता राखीव होईल त्या आरक्षणाचा प्रवर्ग नमूद करावा.

प्रपत्र-२ (जिल्हा परिषदेकरिता)

(अनु. जातीची लोकसंख्या सार्वधिक असलेल्या मतदार गटांपासून उतरत्या क्रमाने सर्व मतदार गटांची माहिती) जिल्हा परिषदेचे नांव:-

अ. क्र.	तालुका	जिल्हा परिषद मतदार गटाचा क्रमांक व नांव	अनु. जातीची लोकसंख्या सर्वाधिक मतदार गटांपासून सुरवात करून उतरत्या क्रमाने	अनु. जाती व अनु. जाती(स्त्री) करिता आरक्षित झाल्यास आरक्षण नमूद करावे.

प्रपत्र-३ (जिल्हा परिषदेकरिता)

(अनु. जमातीची लोकसंख्या सार्वधिक असलेल्या मतदार गटांपासून उतरत्या क्रमाने सर्व मतदार गटांची माहिती)

जिल्हा परिषदेचे नांव:-

अ. क्र.	तालुका	जिल्हा परिषद मतदार गटाचा क्रमांक व नांव	अनु. जमातीची लोकसंख्या सर्वाधिक मतदार गटांपासून सुरवात करून उतरत्या क्रमाने	अनु. जमाती व अनु. जमाती(स्त्री) करिता आरक्षित झाल्यास आरक्षण नमूद करावे.

पंचायत समिती गणाचा प्रस्ताव तयार करण्याकरिता आणि आरक्षित मतदार गण निश्चितीकरिता विहित नमूने
प्रपत्र-४ (पंचायत समितीकरिता)

जिल्हा परिषदेचे नांव:-

पंचायत समितीचे नांव:-

अ. क्र.	पंचायत समिती मतदार गणाचा क्रमांक व नांव	अ.जा.अ.जा.(स्त्री), अ.ज.अ.ज.(स्त्री), ना.मा.प्र.(स्त्री) सर्वसाधारण स्त्रिया यांच्यापैकी ज्या प्रवर्गाकरिता राखीव होईल त्या आरक्षणाचा प्रवर्ग नमूद करावा.

प्रपत्र-५ (पंचायत समितीकरिता-प्रत्येक समितीनिहाय स्वतंत्र)

(अनु. जातीची लोकसंख्या सार्वधिक असलेल्या मतदार गटांपासून उतरत्या क्रमाने पंचायत समितीमधील सर्व
मतदार गणांची माहिती)

जिल्हा परिषदेचे नांव:-

पंचायत समितीचे नांव:-

अ. क्र.	पंचायत समिती मतदार गटाचा क्रमांक व नांव	अनु. जातीची लोकसंख्या सर्वाधिक मतदार गटांपासून सुरवात करुन उतरत्या क्रमाने	अनु. जाती व अनु. जाती(स्त्री) करिता आरक्षित झाल्यास आरक्षण नमूद करावे.

प्रपत्र-६ (पंचायत समितीकरिता-प्रत्येक समितीनिहाय स्वतंत्र)

(अनु. जमातीची लोकसंख्या सार्वधिक असलेल्या मतदार गटांपासून उतरत्या क्रमाने पंचायत समितीमधील सर्व
मतदार गणांची माहिती)

जिल्हा परिषदेचे नांव:-

पंचायत समितीचे नांव:-

अ. क्र.	पंचायत समिती मतदार गणाचा क्रमांक व नांव	अनु. जमातीची लोकसंख्या सर्वाधिक मतदार गटांपासून सुरवात करुन उतरत्या क्रमाने	अनु. जमाती व अनु. जमाती(स्त्री) करिता आरक्षित झाल्यास आरक्षण नमूद करावे.

परिशिष्ट - ४**जाहीर प्रकटन**

महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समित्या अधिनियम , १९६१ मधील कलम-१२ उपकलम (१) तसेच कलम ५८ (१) (अ) प्रमाणे व महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा आणि पंचायत समित्या (जागांच्या आरक्षणाची पध्दत व चक्रानुक्रम) नियम , १९९६ नुसार, अनुक्रमे मतदार गट व गण प्रसिध्द करण्यापूर्वी जिल्हा परिषद व पंचायतसमिती क्षेत्रात सभा घेऊन अनुसूचित जाती/ अनुसूचित जमाती त्यामधील स्त्रियांसाठी राखून ठेवावयाच्या जागा व नागरिकांच्या मागासवर्गीयांच्या (स्त्रियांच्या आरक्षणासह) राखून ठेवावयाच्या जागा आणि ऊर्वरित स्त्रियांसाठी राखून ठेवावयाच्या जागांचे आरक्षण विचारात घेऊन गट व गण निश्चित करावयाचे आहेत. त्याकरिता सोडत पध्दतीने कार्यवाही करण्याकरिता खाली दर्शविल्याप्रमाणे विशेष सभा आयोजित केली आहे.

त्याचा तपशील :-

अ.क्र. जिल्हा परिषदेचे नांव/ पंचायत समितीचे नांव

सभेचे ठिकाण ,सभेची

वेळ व तारीख

१.

२.

३.

५.

६.

७. इत्यादी

२. जिल्हा परिषद अथवा पंचायत समितीतील ज्या रहिवाशांची सदर सभेस हजर राहण्याची इच्छा आहे , त्यांनी वरील ठिकाणी व वेळी हजर रहावे.

जिल्हाधिकारी

असल्यामुळे -

पुढील पाठोपाटच्या तीन निवडणुकांपैकी एका निवडणुकीची चिठ्ठी उचलण्यात आली.

- (१) सन ..... ची पहिली निवडणूक
  - (२) सन ..... ची दुसरी निवडणूक
  - (३) सन ..... ची तिसरी निवडणूक
- (वरील तीन चिठ्ठ्यांपैकी एक चिठ्ठी उचलण्यात यावी)

सदर चिठ्ठी सन ..... ची पहिली निवडणूक अशी चिठ्ठी आल्यामुळे
..... मतदार गट अनुसूचित जमातीच्या स्त्रियांकरीता आरक्षित होईल .

सन २००२ ची पहिली निवडणूक अशी चिठ्ठी न आल्यामुळे (सन .....ची चिठ्ठी आली)
नाही. सबब जिल्हा परिषदेमध्ये एकुण पदांच्या १/३ पेक्षा कमी नाही इतकी पदे स्त्रियांकरिता राखीव
ठेवणे आवश्यक असल्यामुळे सर्व साधारण पदांमधून एक अतिरीक्त पद स्त्रियांकरिता सोडत
काढून राखीव करण्यात येईल याची सर्वांना माहिती देण्यात आली.

६.२) अनुसूचित जाती करिता (वरील अनुक्रमांक ३ येथे) एकापेक्षा जास्त पदे राखीव
असल्यामुळे -

अनुसूचित जातीकरिता वरील अनुक्रमांक ३ येथील मतदार गटाच्या चिठ्ठ्यांमधून अनुसूचित
जातीच्या स्त्रियांकरिता राखीव असलेल्या पदांच्या संख्येइतक्या चिठ्ठ्या काढण्यात आल्या . त्याचे
मतदार गट क्रमांक ..... असे आहेत.

६.३) अनुसूचित जमाती करिता (वरील अनुक्रमांक ३ येथे) केवळ एक पद आरक्षित होत
असल्यामुळे -

पुढील पाठोपाटच्या तीन निवडणुकांपैकी एका निवडणुकीची चिठ्ठी उचलण्यात आली.

- (१) सन ..... ची पहिली निवडणूक
  - (२) सन ..... ची दुसरी निवडणूक
  - (३) सन ..... ची तिसरी निवडणूक
- (वरील तीन चिठ्ठ्यांपैकी एक चिठ्ठी उचलण्यात यावी)

सदर चिठ्ठी सन ..... ची पहिली निवडणूक अशी चिठ्ठी आल्यामुळे
..... मतदार गट अनुसूचित जमातीच्या स्त्रियांकरीता आरक्षित होईल .

सन २००२ ची पहिली निवडणूक अशी चिठ्ठी न आल्यामुळे (सन .....ची इतकी पदे
स्त्रियांकरिता राखीव ठेवणे आवश्यक असल्यामुळे सर्व साधारण पदांमधून एक अतिरीक्त पद

स्त्रियांकरीता सोडत काढून राखीव करण्यात येईल याची सर्वांना माहिती देण्यात आली. चिठ्ठी आली) नाही. सबब जिल्हा परिषदेमध्ये एकूण पदांच्या १/३ पेक्षा कमी नाही

६.४) अनुसूचित जमाती करिता (वरील अनुक्रमांक ३ येथे) एकापेक्षा जास्त पदे राखीव असल्यामुळे -

अनुसूचित जमातीकरिता वरील अनुक्रमांक ३ येथील मतदार गटाच्या चिठ्यांमधून अनुसूचित जमातीच्या स्त्रियांकरीता राखीव असलेल्या पदांच्या संख्येइतक्या चिठ्या काढण्यात आल्या . त्याचे मतदार गट क्रमांक ..... असे आहेत.

६.५) नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गाकरिता वरील अनुक्रमांक ४ येथील आरक्षित मतदार गटातून चिठ्ठ्या टाकून नागरीकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गाच्या स्त्रियांकरीता राखीव असलेल्या पदांच्या संख्येइतके मतदार गट नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गाच्या स्त्रियांकरीता आरक्षित करण्यात आले. त्याचे मतदार गट क्रमांक .....असे आहेत.

६.६) सर्वसाधारण स्त्रियांकरीता वरील अनुक्रमांक ५ येथील मतदार गटातून चिठ्या टाकून, सर्वसाधारण स्त्रियांकरीता राखीव असलेल्या पदांच्या संख्येइतके (सर्वसाधारण स्त्रियांची संख्या निश्चित करताना जिल्हा परिषदे मध्ये एकूण पदांच्या १/३ पेक्षा कमी नाही ईतकी पदे स्त्रियांकरीता राखीव ठेवणे आवश्यक असल्यामुळे वरील ६.१ व ६.३ च्या अनुषंगाने सर्वसाधारण स्त्रियांकरीता जितकी अतिरीक्त पदे देय होतात ती पदे देखील विचारात घेण्यात आली.) मतदार गट आरक्षित करण्यात आले. त्याचे मतदार गट क्रमांक .....असे आहेत.

७) उर्वरित सर्व मतदार गट अनारक्षित झाले. त्याचे मतदार गट क्रमांक .....असे आहेत.

जिल्हाधिकारी किंवा त्यांनी प्राधिकृत केलेला अधिकारी

असल्यामुळे -

पुढील पाठोपाटच्या तीन निवडणुकांपैकी एका निवडणुकीची चिठ्ठी उचलण्यात आली.

(१) सन ..... ची पहिली निवडणूक

(२) सन ..... ची दुसरी निवडणूक

(३) सन ..... ची तिसरी निवडणूक

(वरील तीन चिठ्ठ्यांपैकी एक चिठ्ठी उचलण्यात यावी)

सदर चिठ्ठी सन ..... ची पहिली निवडणूक अशी चिठ्ठी आल्यामुळे
..... मतदार गण अनुसूचित जमातीच्या स्त्रियांकरिता आरक्षित होईल .

सन ..... ची पहिली निवडणूक अशी चिठ्ठी न आल्यामुळे (सन .....ची चिठ्ठी आली) नाही. सबब पंचायत समितीमध्ये एकूण पदांच्या १/३ पेक्षा कमी नाही इतकी पदे स्त्रियांकरिता राखीव ठेवणे आवश्यक असल्यामुळे सर्वसाधारण पदांमधून एक अतिरीक्त पद स्त्रियांकरिता सोडत काढून राखीव करण्यात येईल याची सर्वांना माहिती देण्यात आली.

६.२) अनुसूचित जाती करिता (वरील अनुक्रमांक २ येथे) एकापेक्षा जास्त पदे राखीव असल्यामुळे -

अनुसूचित जातीकरिता वरील अनुक्रमांक २ येथील मतदार गणाच्या चिठ्ठ्यांमधून अनुसूचित जातीच्या स्त्रियांकरिता राखीव असलेल्या पदांच्या संख्येइतक्या चिठ्ठ्या काढण्यात आल्या . त्याचे मतदार गण क्रमांक ..... असे आहेत.

६.३) अनुसूचित जमाती करिता (वरील अनुक्रमांक ३ येथे) केवळ एक पद आरक्षित होत असल्यामुळे -

पुढील पाठोपाटच्या तीन निवडणुकांपैकी एका निवडणुकीची चिठ्ठी उचलण्यात आली.

(१) सन ..... ची पहिली निवडणूक

(२) सन ..... ची दुसरी निवडणूक

(३) सन ..... ची तिसरी निवडणूक

(वरील तीन चिठ्ठ्यांपैकी एक चिठ्ठी उचलण्यात यावी)

सदर चिठ्ठी सन ..... ची पहिली निवडणूक अशी चिठ्ठी आल्यामुळे
..... मतदार गण अनुसूचित जमातीच्या स्त्रियांकरिता आरक्षित होईल .

सन ..... ची पहिली निवडणूक अशी चिठ्ठी न आल्यामुळे (सन .....ची चिठ्ठी आली) नाही. सबब पंचायत समितीमध्ये एकूण पदांच्या १/३ पेक्षा कमी नाही इतकी पदे

स्त्रियांकरिता राखीव ठेवणे आवश्यक असल्यामुळे सर्व साधारण पदांमधून एक अतिरीक्त पद स्त्रियांकरिता सोडत काढून राखीव करण्यात येईल याची सर्वांना माहीती देण्यात आली.

६.४) अनुसूचित जमाती करीता (वरील अनुक्रमांक ३ येथे) एकापेक्षा जास्त पदे राखीव असल्यामुळे -

अनुसूचित जमातीकरिता वरील अनुक्रमांक ३ येथील मतदार गणाच्या चिठ्यांमधून अनुसूचित जमातीच्या स्त्रियांकरिता राखीव असलेल्या पदांच्या संख्येइतक्या चिठ्या काढण्यात आल्या . त्याचे मतदार गण क्रमांक ..... असे आहेत.

६.५) नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गाकरिता वरील अनुक्रमांक ४ येथील आरक्षित मतदार गणातून चिठ्या टाकून नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गाच्या स्त्रियांकरिता राखीव असलेल्या पदांच्या संख्येइतके मतदार गण नागरिकांच्या मागासवर्ग प्रवर्गाच्या स्त्रियांकरिता आरक्षित करण्यात आले. त्याचे मतदार गण क्रमांक .....असे आहेत.

६.६) सर्वसाधारण स्त्रियांकरिता वरील अनुक्रमांक ५ येथील मतदार गणातून चिठ्या टाकून, सर्वसाधारण स्त्रियांकरिता राखीव असलेल्या पदांच्या संख्येइतके (सर्वसाधारण स्त्रियांची संख्या निश्चित करताना जिल्हा परिषदे मध्ये एकूण पदांच्या १/३ पेक्षा कमी नाही इतकी पदे स्त्रियांकरिता राखीव ठेवणे आवश्यक असल्यामुळे वरील ६.१ व ६.३ च्या अनुषंगाने सर्वसाधारण स्त्रियांकरिता जितकी अतिरीक्त पदे देय होतात ती पदे देखील विचारात घेण्यात आली.) मतदार गण आरक्षित करण्यात आले. त्याचे मतदार गण क्रमांक .....असे आहेत.

७.उर्वरीत सर्व मतदार गण अनारक्षित झाले. त्याचे मतदार गण क्रमांक .....
.....
.....
.....असे आहेत.

जिल्हाधिकारी किंवा त्यांनी प्राधिकृत केलेला अधिकारी

परिशिष्ट - ५

.....जिल्हा..... जिल्हा परिषद / पंचायत समिती
सूचना

महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ (१९६२ चा अधिनियम ५) चे कलम-१२ पोटकलम (१) अन्वये ..... जिल्हा परिषद /पंचायत समितीच्या आगामी सार्वत्रिक निवडणुकीसाठी त्या जिल्हा परिषद क्षेत्रातील मतदार गटाची व कलम ५८ (१) (अ) अन्वये पंचायत समित्यांमधील मतदार गणांची रचना व अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती , नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग तसेच अनुसूचित जाती च अनुसूचित जमाती, नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्गातील स्त्रिया आणि इतर सर्वसाधारण स्त्रिया यांच्यासाठी राखून ठेवण्यात आलेले गट व गण दर्शविणारा जिल्हाधिकारी ..... यांच्या क्रमांक .....दिनांक .....च्या आदेशाच्या मसुदयाची प्रत खाली दर्शविलेल्या ठिकाणी प्रसिध्द करण्यात येत आहे व अशी सूचना देण्यात येत आहे की, उक्त मसुदा जिल्हाधिकारी ..... यांच्याकडून त्या आदेशात नमूद केल्यानुसार दिनांक ..... नंतर विचारात घेण्यात येईल.

१) जिल्हाधिकारी यांचे कार्यालयातील फलकावर

२) जिल्हा परिषद कार्यालयातील फलकावर

३) तहसिलदार ..... यांचे कार्यालयातील फलकावर

४) पंचायत समिती .....कार्यालयातील फलकावर

२. आदेशाच्या मसुदयास कुणाची हरकत किंवा सूचना असल्यास त्यासंबंधीची जी सकारण लेखी निवेदने जिल्हाधिकारी .....यांचेकडे दिनांक .....पर्यंत पोहोचतील त्यावर जिल्हाधिकारी विचार करतील. उपरोक्त तारखेनंतर जिल्हाधिकारी यांच्याकडे आलेले निवेदन / हरकत , सूचना इत्यादी विचारात घेतले जाणार नाहीत.

कार्यालयीन मोहोर

जिल्हाधिकारी

दिनांक :-

परिशिष्ट - ६ (अ)

(जिल्हा परिषद -प्रारूप प्रभाग रचनेकरिता)

नमुना

.....जिल्हा परिषद

क्रमांक .....दिनांक .....

राज्य निवडणूक आयुक्त, महाराष्ट्र यांच्याकडील अधिसूचना क्र. -----
-----, महाराष्ट्र अधिनियम , ५) च्या कलम १२ पोटकलम (१) खाली
..... जिल्हयाचा जिल्हाधिकारी निम्नोक्त आदेशाच्या अनुसूचीमध्ये दर्शविल्याप्रमाणे
..... जिल्हा परिषद जितक्या मतदार गटामध्ये विभागण्यात येईल , त्या मतदार गटाची
संख्या व त्याची व्याप्ती निश्चित करित आहे आणि त्या मतदार गटामध्ये अनुसूचित जाती , अनुसूचित
जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग , आणि त्याचप्रमाणे स्त्रियांसाठी जागा राखून ठेवण्यात येत
आहेत. ते मतदार गट आणि त्याचप्रमाणे स्त्रियांसाठी (अनुसूचित जाती , अनुसूचित जमाती व
नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग स्त्रियांसह) जागा राखून ठेवण्यात येतील, ते मतदार गट दर्शविणा-या
आदेशाचा प्रारूप मसुदा प्रसिध्द करण्यात येत आहे.

२. उक्त आदेशाचा मसुदा याद्वारे ..... जिल्हा परिषद क्षेत्रातील सर्व
रहिवाशांच्या माहितीसाठी प्रसिध्द करण्यात येत असून , सूचना देण्यात येत आहेत की , उक्त आदेशाचा
मसुदा दिनांक ..... नंतर जिल्हाधिकारी .....विचारात घेतील.

३. उक्त आदेशाच्या मसुदयास , ज्या लोकांच्या काही हरकती असतील , त्यांनी त्या हरकती सकारण
जिल्हाधिकारी ..... यांच्याकडे दिनांक .....
किंवा तत्पूर्वी लेखी सादर कराव्यात . उक्त तारखेनंतर आलेल्या हरकती जिल्हाधिकारी विचारात घेणार
नाहीत.

आदेश

ज्याअर्थी , महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम , १९६१ (सन १९६२ च्या
महाराष्ट्र अधिनियम , ५) चा कलम ९ (१) अन्वये राज्य निवडणूक आयुक्त , महाराष्ट्र यांनी केलेल्या
अधिसूचना क्रमांक - -----आदेशान्वये
त्यांनी .....जिल्हा परिषदेच्या बाबतीत खाली दर्शविल्याप्रमाणे निवडावयाची
सभासद संख्या निश्चित केलेली आहे.

ज्याअर्थी , महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ (सन १९६२ च्या
महाराष्ट्र अधिनियम , ५) चा कलम १२ पोटकलम (२) अन्वये आणि राज्य निवडणूक आयुक्तांच्या

क्रमांक - ..... दिनांक
 ..... च्या पत्रान्वये त्यांनी .....जिल्हा परिषदेच्या बाबतीत खाली दर्शविल्याप्रमाणे अनुसूचित जाती , अनुसूचित जमाती , नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग यांच्यासाठी राखून ठेवावयाच्या जागा व स्त्रियांसाठी (अनुसूचित जाती , जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्गाच्या स्त्रियांसाठी धरून राखून ठेवावयाच्या जागा) राखून ठेवावयाच्या जागा निश्चित केलेल्या आहेत.

- (१) निवडावयाच्या सदस्यांची एकूण संख्या - .....
- (२) अनुसूचित जाती , अनुसूचित जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग यासाठी राखून ठेवावयाच्या जागांची संख्या :-
- (३) स्त्रियांसाठी (अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व नागरिकांच्या मागास वर्गाच्या स्त्रियांसाठी राखून ठेवावयाच्या जागा धरून) राखून ठेवावयाच्या एकूण जागा - .....
- (४) उपरोक्त क. (३) पैकी वरील क्रमांक (२) मधील (अ) , (ब) , (क) येथील जागांमध्ये अनुसूचित जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्गाच्या स्त्रियांसाठी राखून ठेवावयाच्या जागांची संख्या खालीलप्रमाणे राहिल :-
- (अ) अनुसूचित जाती -
 (ब) अनुसूचित जमाती -
 (क) नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग -
- (५) सर्वसाधारण स्त्रियांसाठी राखून ठेवावयाच्या जागांची संख्या :- .....

२. त्याअर्थी, आता राज्य निवडणूक आयुक्त , महाराष्ट्र यांच्याकडील अधिसूचना क्रमांक-----अन्वये प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम .१९९६ (सन १९६२ चा महाराष्ट्र अधिनियम, ५)चे कलम १२ , पोटकलम (१) खाली मी .....जिल्हयाचा जिल्हाधिकारी याद्वारे उक्त जिल्हा परिषद क्षेत्र जितक्या मतदार गटात विभागण्यात येईल त्या मतदार गटांची संख्या व व्याप्ती या आदेशाच्या अनुसूचीमध्ये दर्शविल्याप्रमाणे निश्चित करित असून , ज्या मतदार गटांमध्ये अनुसूचित जाती , अनुसूचित जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग यांच्यासाठी व स्त्रियांसाठी (अनुसूचित जाती , अनुसूचित जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्गाच्या स्त्रियांसह) जागा राखून ठेचण्यात येतील , ते मतदार गट निर्दिष्ट करित आहे.

३. या आदेशाच्या तारखेच्या निकट नंतरच्या पुढील सार्वत्रिक निवडणुकीच्या प्रयोजनार्थ हा आदेश अंमलात येईल.

अनुसूचि १

गटाचे (तालुक्याचे) नांव	मतदार गटाचा क्र व नांव	प्रदेशाची व्याप्ती	अनुसूचित जाती/ अनुसूचित जमाती / नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग व स्त्रियांकरिता राखीव जागा
(१)	(२)	(३)	(४)
		(अ) खालील ग्रामपंचायतींच्या मर्यादेत समाविष्ट असलेले क्षेत्रे (१) (२) (३) (४) (५) इत्यादी (ब) खालील गांवांच्या मर्यादेत समाविष्ट असलेली क्षेत्रे (१) (२) (३) इत्यादी	

कार्यालयीन मोहोर ( )

दिनांक

जिल्हाधिकारी

परिशिष्ट - ६ (ब)

(जिल्हा परिषद -प्रारूप प्रभाग रचनेकरिता)

नमुना

.....जिल्हा परिषद
 क्रमांक .....दिनांक .....

राज्य निवडणूक आयुक्त, महाराष्ट्र यांच्याकडील अधिसूचना क्रमांक - -----

 अन्वये प्रदान केलेल्या अधिकाराचा वापर करुन, महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम १९६१ (सन१९६२चा महाराष्ट्र अधिनियम , ५) च्या कलम १२ पोटकलम (१) खाली
 ..... जिल्हयाचा जिल्हाधिकारी निम्नोक्त आदेशाच्या अनुसूचीमध्ये दर्शविल्याप्रमाणे
 ..... जिल्हा परिषद जितक्या मतदार गटांमध्ये विभागण्यात येईल , त्या मतदार गटाची संख्या व त्याची व्याप्ती निश्चित करणारा आणि ज्या मतदार गटामध्ये अनुसूचित जाती , अनुसूचित जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग , आणि त्याचप्रमाणे स्त्रियांसाठी जागा राखून ठेवण्यात येतील. ते मतदार गट आणि त्याचप्रमाणे स्त्रियांसाठी (अनुसूचित जाती , अनुसूचित जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग , आणि त्याचप्रमाणे इतर सर्वसाधारण स्त्रियांसह) जागा राखून ठेवण्यात येतील ते मतदार गट दर्शविणारा क्रमांक ..... दिनांक ..... चा आदेशाचा प्रारूप मसुदा महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम १९६१ (सन १९६२ चा महाराष्ट्र अधिनियम ५) च्या कलम १२ पोटकलम (१) मध्ये निश्चित केलेल्या पध्दतीप्रमाणे उक्त जिल्हा परिषद क्षेत्रातील रहिवाशांच्या माहितीसाठी प्रसिध्द करण्यात आला होता .त्यास अनुसरुन आलेल्या हरकतीचा सर्वकष विचार करुन मी, १२ पोटकलम (१) सह राज्य निवडणूक आयुक्तांची अधिसूचना क्र -----
 -----अन्वये
 प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करुन निम्नोक्त आदेश देत आहे.

आदेश

ज्याअर्थी , महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम , १९६१ (सन १९६२ चा महाराष्ट्र अधिनियम , ५) च्या कलम ९ (१) अन्वये राज्य निवडणूक आयुक्त , महाराष्ट्र यांनी केलेल्या अधिसूचना क्रमांक - ----- च्या आदेशान्वये त्यांनी .....जिल्हा परिषदेच्या बाबतीत खाली दर्शविल्याप्रमाणे निवडावयाची सभासद संख्या निश्चित केलेली आहे.

ज्याअर्थी , महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम , १९६१ (सन १९६२ चा महाराष्ट्र अधिनियम , ५) च्या कलम १२ पोटकलम (२) अन्वये आणि राज्य निवडणूक आयुक्तांच्या क्रमांक - ..... दिनांक ..... च्या

पत्रान्वये त्यांनी .....जिल्हा परिषदेच्या बाबतीत खाली दर्शविल्याप्रमाणे अनुसूचित जाती , अनुसूचित जमाती , नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग यांच्यासाठी राखून ठेवावयाच्या जागा व स्त्रियांसाठी (अनुसूचित जाती , जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्गाच्या स्त्रियांसाठी धरून राखून ठेवावयाच्या जागा) राखून ठेवावयाच्या जागा निश्चित केलेल्या आहेत.

- (१) निवडावयाच्या सदस्यांची एकूण संख्या - .....
- (२) अनुसूचित जाती , अनुसूचित जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग यासाठी राखून ठेवावयाच्या जागांची संख्या :-
- (३) स्त्रियांसाठी (अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व नागरिकांच्या मागास वर्गाच्या स्त्रियांसाठी राखून ठेवावयाच्या जागा धरून) राखून ठेवावयाच्या एकूण जागा - .....
- (४) उपरोक्त क. (३) पैकी वरील क्रमांक (२) मधील (अ) , (ब) , (क) येथील जागांमध्ये अनुसूचित जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्गाच्या स्त्रियांसाठी राखून ठेवावयाच्या जागांची संख्या खालीलप्रमाणे राहिल :-
- (अ) अनुसूचित जाती -
- (ब) अनुसूचित जमाती -
- (क) नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग -
- (५) सर्वसाधारण स्त्रियांसाठी राखून ठेवावयाच्या जागांची संख्या :- .....

२. त्याअर्थी आता राज्य निवडणूक आयुक्त , महाराष्ट्र यांच्याकडील अधिसूचना क्रमांक-----अन्वये प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम .१९९६ (सन १९६२ चा महाराष्ट्र अधिनियम, ५)चे कलम १२ , पोटकलम (१) खाली मी .....जिल्याचा जिल्हाधिकारी याद्वारे उक्त जिल्हा परिषद क्षेत्र जितक्या मतदार गटात विभागण्यात येईल त्या मतदार गटांची संख्या व व्याप्ती या आदेशाच्या अनुसूचीमध्ये दर्शविल्याप्रमाणे निश्चित करित असून , ज्या मतदार गटांमध्ये अनुसूचित जाती , अनुसूचित जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग यांच्यासाठी व स्त्रियांसाठी (अनुसूचित जाती , अनुसूचित जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्गाच्या स्त्रियांसह) जागा राखून ठेचण्यात येतील , ते मतदार गट निर्दिष्ट करित आहे.

३. या आदेशाच्या तारखेच्या निकट नंतरच्या पुढील सार्वत्रिक निवडणुकीच्या प्रयोजनार्थ हा आदेश अंमलात येईल.

अनुसूची

गटाचे (तालुक्याचे) नांव	मतदार गटाचा क्र व नांव	प्रदेशाची व्याप्ती	अनुसूचित जाती/ अनुसूचित जमाती / नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग व स्त्रियांकरिता राखीव जागा
(१)	(२)	(३)	(४)
		(अ) खालील ग्रामपंचायतींच्या मर्यादेत समाविष्ट असलेले क्षेत्रे (१) (२) (३) (४) (५) इत्यादी (ब) खालील गावांच्या मर्यादेत समाविष्ट असलेली क्षेत्रे (१) (२) (३) इत्यादी	

कार्यालयीन मोहोर

( )

दिनांक

जिल्हाधिकारी

परिशिष्ट - ७ (अ)

(पंचायत समिती -प्रारूप प्रभाग रचनेकरिता)

नमुना

.....जिल्हा परिषद

क्रमांक .....दिनांक .....

राज्य निवडणूक आयुक्त, महाराष्ट्र यांच्याकडील अधिसूचना क्र. -----
-----, महाराष्ट्र अधिनियम , ५) च्या कलम ५८ पोटकलम (१) खंड (अ) खाली
..... जिल्हयाचा जिल्हाधिकारी निम्नोक्त आदेशाच्या अनुसूचीमध्ये दर्शविल्याप्रमाणे
..... जिल्हा परिषद जितक्या मतदार गटामध्ये विभागण्यात येतील , त्या मतदार गटाची
संख्या व त्याची व्याप्ती निश्चित करित आहे आणि त्या मतदार गणामध्ये अनुसूचित जाती , अनुसूचित
जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग , आणि त्याचप्रमाणे स्त्रियांसाठी जागा राखून ठेवण्यात येत
आहेत. ते मतदार गण आणि त्याचप्रमाणे स्त्रियांसाठी (अनुसूचित जाती , अनुसूचित जमाती व
नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग स्त्रियांसह) जागा राखून ठेवण्यात येतील, ते मतदार गण दर्शविणा-या
आदेशाचा प्रारूप मसुदा प्रसिध्द करण्यात येत आहे.

२.उक्त आदेशाचा मसुदा याद्वारे ..... पंचायत समिती क्षेत्रातील सर्व रहिवाशांच्या
माहितीसाठी प्रसिध्द करण्यात येत असून , सूचना देण्यात येत आहेत की , उक्त आदेशाचा मसुदा दिनांक
..... नंतर जिल्हाधिकारी .....विचारात घेतील.

३.उक्त आदेशाच्या मसुदयास , ज्या लोकांच्या काही हरकती असतील , त्यांनी त्या हरकती सकारण
जिल्हाधिकारी ..... यांच्याकडे दिनांक ..... किंवा तत्पूर्वी लेखी
सादर कराव्यात . उक्त तारखेनंतर आलेल्या हरकती जिल्हाधिकारी विचारात घेणार नाहीत.

आदेश

ज्याअर्थी , महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम , १९६१ (सन १९६२ चा
महाराष्ट्र अधिनियम , ५) चा कलम ९ (१) अन्वये राज्य निवडणूक आयुक्त , महाराष्ट्र यांनी केलेल्या
अधिसूचना क्रमांक - -----आदेशान्वये
त्यांनी .....जिल्हा परिषदेच्या बाबतीत खाली दर्शविल्याप्रमाणे निवडावयाची
सभासद संख्या निश्चित केलेली आहे.

ज्याअर्थी , महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ (सन १९६२ चा
महाराष्ट्र अधिनियम , ५) चा कलम ५८ पोटकलम (२) अन्वये आणि राज्य निवडणूक आयुक्तांच्या

क्रमांक - ..... दिनांक
 ..... च्या पत्रान्वये त्यांनी .....पंचायत समितीच्या बाबतीत खाली दर्शविल्याप्रमाणे अनुसूचित जाती , अनुसूचित जमाती , नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग यांच्यासाठी राखून ठेवावयाच्या जागा व स्त्रियांसाठी (अनुसूचित जाती , जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्गाच्या स्त्रियांसाठी धरून राखून ठेवावयाच्या जागा) राखून ठेवावयाच्या जागा निश्चित केलेल्या आहेत.

- (१) निवडावयाच्या सदस्यांची एकूण संख्या - .....
- (२) अनुसूचित जाती , अनुसूचित जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग यासाठी राखून ठेवावयाच्या जागांची संख्या :-
- (३) स्त्रियांसाठी (अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व नागरिकांच्या मागास वर्गाच्या स्त्रियांसाठी राखून ठेवावयाच्या जागा धरून) राखून ठेवावयाच्या एकूण जागा - .....
- (४) उपरोक्त क. (३) पैकी वरील क्रमांक (२) मधील (अ) , (ब) , (क) येथील जागांमध्ये अनुसूचित जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्गाच्या स्त्रियांसाठी राखून ठेवावयाच्या जागांची संख्या खालीलप्रमाणे राहिल :-
(अ) अनुसूचित जाती	-
(ब) अनुसूचित जमाती	-
(क) नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग	-
- (५) सर्वसाधारण स्त्रियांसाठी राखून ठेवावयाच्या जागांची संख्या :- .....

२. त्याअर्थी, आता राज्य निवडणूक आयुक्त , महाराष्ट्र यांच्याकडील अधिसूचना क्रमांक-----
 -----अन्वये प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम .१९९६ (सन १९६२ चा महाराष्ट्र अधिनियम,५)चे कलम १२, पोटकलम (१) खाली मी .....जिल्हयाचा जिल्हाधिकारी याद्वारे उक्त जिल्हा परिषद क्षेत्र जितक्या मतदार गटात विभागण्यात येईल त्या मतदार गटांची संख्या व व्याप्ती या आदेशाच्या अनुसूचीमध्ये दर्शविल्याप्रमाणे निश्चित करित असून , ज्या मतदार गटांमध्ये अनुसूचित जाती , अनुसूचित जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग यांच्यासाठी व स्त्रियांसाठी (अनुसूचित जाती , अनुसूचित जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्गाच्या स्त्रियांसह) जागा राखून ठेचण्यात येतील , ते मतदार गट निर्दिष्ट करित आहे.

३.या आदेशाच्या तारखेच्या निकट नंतरच्या पुढील सार्वत्रिक निवडणुकीच्या प्रयोजनार्थ हा आदेश अंमलात येईल.

अनुसूची

गटाचे (तालुक्याचे) नांव	मतदार गटाचा क्र व नांव	प्रदेशाची व्याप्ती	अनुसूचित जाती/ अनुसूचित जमाती / नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग व स्त्रियांकरिता राखीव जागा
(१)	(२)	(३)	(४)
		(अ) खालील ग्रामपंचायतींच्या मर्यादेत समाविष्ट असलेले क्षेत्रे (१) (२) (३) (४) (५) इत्यादी (ब) खालील गांवांच्या मर्यादेत समाविष्ट असलेली क्षेत्रे (१) (२) (३) इत्यादी	

कार्यालयीन मोहोर ( )

दिनांक

जिल्हाधिकारी

परिशिष्ट - ७ (ब)
(पंचायत समिती -प्रारूप प्रभाग रचनेकरिता)

नमुना

.....जिल्हा परिषद
क्रमांक .....दिनांक .....

राज्य निवडणूक आयुक्त, महाराष्ट्र यांच्याकडील अधिसूचना क्रमांक - -----

अन्वये प्रदान केलेल्या अधिकाराचा वापर करुन, महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम १९६१ (सन१९६२चा महाराष्ट्र अधिनियम, ५) च्या कलम १२ पोटकलम (१) खाली
..... जिल्हयाचा जिल्हाधिकारी निम्नोक्त आदेशाच्या अनुसूचीमध्ये दर्शविल्याप्रमाणे
..... जिल्हा परिषद जितक्या मतदार गणांमध्ये विभागण्यात येईल , त्या मतदार गणामध्ये
अनुसूचित जाती , अनुसूचित जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग , आणि त्याचप्रमाणे स्त्रियांसाठी
जागा राखून ठेवण्यात येतील. ते मतदार गट आणि त्याचप्रमाणे स्त्रियांसाठी (अनुसूचित जाती ,
अनुसूचित जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग , आणि त्याचप्रमाणे इतर सर्वसाधारण स्त्रियांसह)
जागा राखून ठेवण्यात येतील ते मतदार गट दर्शविणारा क्रमांक ..... दिनांक
..... चा आदेशाचा प्रारूप मसुदा महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम
१९६१ (सन १९६२ चा महाराष्ट्र अधिनियम ५) च्या कलम १२ पोटकलम (१) मध्ये निश्चित केलेल्या
पध्दतीप्रमाणे उक्त जिल्हा परिषद क्षेत्रातील रहिवाशांच्या माहितीसाठी प्रसिध्द करण्यात आला होता
.त्यास अनुसरुन आलेल्या हरकतींचा सर्वकष विचार करुन मी, १२ पोटकलम (१) सह राज्य निवडणूक
आयुक्तांची अधिसूचना क्र -----
-----अन्वये प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करुन निम्नोक्त आदेश देत
आहे.

आदेश

ज्याअर्थी , महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम , १९६१ (सन १९६२ चा
महाराष्ट्र अधिनियम , ५) च्या कलम ९ (१) अन्वये राज्य निवडणूक आयुक्त , महाराष्ट्र यांनी केलेल्या
अधिसूचना क्रमांक - ----- च्या
आदेशान्वये त्यांनी .....जिल्हा परिषदेच्या बाबतीत खाली दर्शविल्याप्रमाणे
निवडावयाची सभासद संख्या निश्चित केलेली आहे.

ज्याअर्थी , महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम , १९६१ (सन १९६२ चा
महाराष्ट्र अधिनियम , ५) च्या कलम १२ पोटकलम (२) अन्वये आणि राज्य निवडणूक आयुक्तांच्या
क्रमांक - ..... दिनांक ..... च्या

पत्रान्वये त्यांनी .....जिल्हा परिषदेच्या बाबतीत खाली दर्शविल्याप्रमाणे अनुसूचित जाती , अनुसूचित जमाती , नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग यांच्यासाठी राखून ठेवावयाच्या जागा व इतर सर्वसाधारण स्त्रियांसाठी (अनुसूचित जाती , जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्गाच्या स्त्रियांसाठी धरून राखून ठेवावयाच्या जागा) राखून ठेवावयाच्या जागा निश्चित केलेल्या आहेत.

(१) निवडावयाच्या सदस्यांची एकूण संख्या - .....

(२) अनुसूचित जाती , अनुसूचित जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग यासाठी राखून ठेवावयाच्या जागांची संख्या :-

(३) स्त्रियांसाठी (अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व नागरिकांच्या मागास वर्गाच्या स्त्रियांसाठी राखून ठेवावयाच्या जागा धरून) राखून ठेवावयाच्या एकूण जागा - .....

(४) उपरोक्त क. (३) पैकी वरील क्रमांक (२) मधील (अ) , (ब) , (क) येथील जागांमध्ये अनुसूचित जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्गाच्या स्त्रियांसाठी राखून ठेवावयाच्या जागांची संख्या खालीलप्रमाणे राहिल :-

(अ) अनुसूचित जाती -
 (ब) अनुसूचित जमाती -
 (क) नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग -

(५) सर्वसाधारण स्त्रियांसाठी राखून ठेवावयाच्या जागांची संख्या :- .....

२. त्याअर्थी आता राज्य निवडणूक आयुक्त , महाराष्ट्र यांच्याकडील अधिसूचना क्रमांक-----अन्वये प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम .१९९६ (सन १९६२ चा महाराष्ट्र अधिनियम, ५)चे कलम १२ , पोटकलम (१) खाली मी .....जिल्याचा जिल्हाधिकारी याद्वारे उक्त जिल्हा परिषद क्षेत्र जितक्या मतदार गटात विभागण्यात येईल त्या मतदार गटांची संख्या व व्याप्ती या आदेशाच्या अनुसूचीमध्ये दर्शविल्याप्रमाणे निश्चित करित असून , ज्या मतदार गटांमध्ये अनुसूचित जाती , अनुसूचित जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग यांच्यासाठी व स्त्रियांसाठी (अनुसूचित जाती , अनुसूचित जमाती व नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्गाच्या स्त्रियांसह) जागा राखून ठेचण्यात येतील , ते मतदार गट निर्दिष्ट करित आहे.

३. या आदेशाच्या तारखेच्या निकट नंतरच्या पुढील सार्वत्रिक निवडणुकीच्या प्रयोजनार्थ हा आदेश अंमलात येईल.

अनुसूची

गटाचे (तालुक्याचे) नांव	मतदार गटाचा क्र व नांव	प्रदेशाची व्याप्ती	अनुसूचित जाती/ अनुसूचित जमाती / नागरिकांचा मागासवर्ग प्रवर्ग व स्त्रियांकरिता राखीव जागा
(१)	(२)	(३)	(४)
		(अ) खालील ग्रामपंचायतींच्या मर्यादेत समाविष्ट असलेले क्षेत्रे (१) (२) (३) (४) (५) इत्यादी (ब) खालील गावांच्या मर्यादेत समाविष्ट असलेली क्षेत्रे (१) (२) (३) इत्यादी	

कार्यालयीन मोहोर

( )

दिनांक

जिल्हाधिकारी

परिशिष्ट-१०

जिल्हाधिकारी कार्यालय, जिल्हा.....
 जा.क्र.....
 दिनांक.....

.....जिल्हा परिषद/.....पंचायत समिती
 जिल्हा.....

मतदार याद्या तयार असल्याची सूचना

.....जिल्हा परिषद /पंचायत समिती क्षेत्रातील सर्व लोकांना याद्वारे कळविण्यात येते की, महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ च्या कलम-१३ च्या उपकलम (१) व कलम ५८ च्या उपकलम (१ब) अन्वये .....जिल्हा परिषद क्षेत्रातील गट क्रमांक .....ते..... व पंचायत समिती क्षेत्रातील गण क्रमांक..... ते.....च्या अंतिम स्वरूपातील मतदार याद्या तयार करण्यात आल्या असून, त्या पहाणीसाठी व माहितीसाठी खाली नमूद केलेल्या ठिकाणी उपलब्ध राहतील.

१. जिल्हाधिकारी,..... यांचे कार्यालय
२. जिल्हा परिषद,..... कार्यालय
३. तहसिलदार,.....यांचे कार्यालय
४. पंचायत समिती,.....कार्यालय

जिल्हाधिकारी.....